

NORDBI

Aktuellt

Nr 1 2024

Medfinansieras av
Europeiska unionen

REDAKTÖRENS RUTA

Tidningen ges ut av Föreningen NordBi med 2 nummer per år. Föreningen NordBi driver Projekt NordBi.

Styrelse vald 2024-2026:

Ordförande: Yngve Thorné, Skattlösberg 14 770 12 SUNNANSJÖ 070-625 96 06, E-post: yngvethorne@gmail.com

Vice ordförande: Sven Nordström, Stordalen 307, 861 92 BERGEFORSSEN 073-274 80 25 E-post: svennordstrom00gmail.com

Kassör: Olle Nygren, Berguddsvägen 14, 918 03 HOLMÖN 070-663 67 06, E-post: olle@damina.se
Sekreterare: Anna Petersdotter, Keräsänkka 239 953 91 Haparanda 070-582 00 07, E-post: anna.petersdotter@gmail.com

Ledamot: Robert Svensson, Sätervägen Torstorp, 614 92 SÖDERKÖPING 076-135 76 00 E-post: saturdaykid@hotmail.com

Ledamot: Pierre Danielsson, Februarivägen 5 365 32 LESSEBÖ 070-572 23 19, E-post: pierre.danielsson48@gmail.com

Ledamot: Ann-Charlotte Berntsson, Tveten 5, 457 43 FJÄLLBACKA 070-261 81 74, E-post: anncharlotteberntsson@nordensark.se

Ledamot: Natuschka Lee, Marmorvägen 12, 907 42 UMEÅ 070-375 12 13, E-post: apoidea@natuschkalee.org

Ledamot: Carl-Ove Bertilsson, Torvalla By 325, 831 92 ÖSTERSUND 070-670 46 06, E-post: carlove.bertilsson@gmail.com

Valberedning: Mats Sundling(sammankallande) och Jonas Hagberg. Suppleant: Ingvar Arvidsson (för kontaktuppgifter se nedan).

Revisorer: Åke Jonsson och Per Ruth. Ersättare: Sven Carlsson

Projektleddare: Sven Nordström. Redaktör: Robert Svensson

Extra resurspersoner: Ingvar Arvidsson, Ängemyrsgatan 5, 666 31 BENGTSFORS, 0531-61398, 32178, 070-6839517, E-post: ingvar.arvidsson@telia.com och Per Ruth, Mellanbågen 14, 907 38 UMEÅ, 070-5692411, E-post: per.ruth@sofiehjem.ac

Redaktionen tar tacksamt emot synpunkter på innehållet och förslag till artiklar till kommande nummer. Medlemsavgiften är 300 kr, vilket innefattar 2 nummer av NordBi-Aktuellt.

Obs! Skriv alltid in ditt namn på inbetalningsavin! Medlemsavgiften för 2024 hoppas vi du betalar så snart som möjligt. Du är viktig för vårt projekt!

Medlemsavgiften för 2024 sätter du in på bankgiro 5698-7548.

IBAN: SE23 8000 0823 4798 3199 3622, BIC: SWEDSESS

Du kan också swisha till 123 374 9009

Detta nummer går ut till ca 600 adresser. Välkomna alla nya medlemmar! Värva gärna fler medlemmar till föreningen!

Både stora och små **gåvor** till projektet är välkomna. Vi bugar och tackar alla generösa givare! Tack!
Gör nordbiprojektet känt genom att sätta vår fina **dekal** på honungsburken (då kan du lätt höja priset). En karta med 24 märken kostar 25 kr. Vi har också tryckt upp en större version av dekalen med diametern 15 cm, att sättas på bilen, vid bigården och andra ställen där den syns bra. Den kostar 25 kr/st och kan köpas hos Per Ruth eller Ingvar Arvidsson.

NordBi-Aktuellt erhåller ekonomiskt stöd för utgivningen av **EU-medel från Jordbruksverket (Landsbygdsprogrammet)**. **Från Nationella Honungsprogrammet erhåller projektet stöd till avelsverksamheten.**

Besök vår hemsida: www.nordbi.se Ansvarig webbredaktör: Robert Svensson (se ovan).

Hemsidan är uppdaterad och kommer att kompletteras efterhand.

Omslagsbilden: Nordens Arks parningsstation på Väderöarna. Foto: Ann-Charlotte Berntsson.

Sedan sist...

Det är nu på gång att skapas fler renparningsområden med parningsplatser i landet. Vissa är - eller börjar komma - i det läget att biodlare i dessa områden kan låta friparning ske med bibehållen underartsrenhet. Detta är på gång i Norrbotten i Luleå- Kalix- Haparanda- och Piteå kommuner liksom i Västerbotten Umeå- Robertsfors- och Storumans kommuner och i Ångermanland Sollefteå kommun.

I Medelpad och Dalarna finns parningsplatser och i Jämtland ska man arbeta med den nordbipopulation som finns i Storsjöområdet genom att identifiera och ta bort fortplantningsmöjligheterna för icke rena nordiska bin.

I Heby kommun i Uppland har arbetet med en större övergång till nordiska bin påbörjats. I Torsby kommun i Värmland finns möjlighet till renparning av nordiska bin. I Bengtsfors kommun i Dalsland finns möjligheter till parning med goda resultat. I Kronobergs och angränsande delar av Kalmars län har man spännande funderingar bland biodlarna...

Det är nu nödvändigt att vi formaliserar relationen mellan Föreningen NordBi och våra parningsstationer och parningsplatser. Dessa sköts ju av enskilda aktörer. Föreningen NordBi är nu för tiden inte projektägare. Jordbruksverket agerar projektägare av Stödet till lantrasföreningarna. Dom gör en upphandling där vi genom offert och avtal får fakturera Jordbruksverket för vissa av föreningens kostnader. SBR är projektägare för Stödet till parningsstationerna/-platserna. Här fakturerar vi också i stället för att rekvirera bidrag. SBR har nyligen, på ett lovande sätt, ändrat sin organisation för hanteringen av detta stöd vilket gör att det inte i detalj är klart med procedureerna.

För att få en rimlig överblick, ordning och reda och kunna göra rimliga projektbudgetar måste vi göra någonting. Vi ska försöka med att avtal ska göras mellan NordBi och de som sköter och driver parningsstationer/-platser. Avtalet ska dels klargöra och definiera vad som är godkända "NordBi-avelsdrottningar" och "NordBi-bruksdrottningar", dels klargöra hur man hanterar procedureerna för stöden för driften av parningsställena.

En viktig del att föreståndarna för parningsställena meddelar en uppskattning på vilka kostnader man kan vilja ha bidrag för – i förväg! Det kommer att finnas listor på typer av kostnader som är godkända. En viktig sak är varrokontroll (material och arbete) medan övrigt arbete bara behöver definieras som "drift". Mallar för att redovisa arbetad tid finns.

Skärpta krav finns på att hålla våra projektbudgetar – det går inte som förut att tänka på att "huvudsaken man håller sig inom totalsumman". Ser man att budgeten inte håller i detalj måste SBR ansöka om tillåtelse att ändra bland de budgeterade summorna vilket ju är jobbigt och byråkratiskt. Men mer ordning och reda – och framförhållning – tror jag gynnar vår organisation. Nu när vi blir fler och större.

Undertecknad har en dialog med SBR om att försöka få ett ansöknings- och redovisningssystem som lägger kraven högre upp i hierarkin så att vi långt ut i verkligheten ska kunna hålla oss till en totalsumma som vi inte ska behöva ansöka om förändringar inom i minsta detalj. Men vi får se... Men nu måste vi värva nya medlemmar också!!!

Sven Nordström, projektkoordinator

Blir det sommar i år också?

Efter förra årets usla förutsättningar för binas honungssamlade fanns det en oro att de varit dåligt förberedda för 5 månader i stilla väntan, då fettkroppen ska vara fylld och inte förbrukad för att mata upp yngel. Draget efter midsommar var närmast obefintligt, så visst fanns det anledning till oro. Säg den biodlare som inte varje vinter går där och stundtals känner den där pirrande känslan i magen.

Men det gick bra - i år också. De nordiska bina har varit med om långa och kalla vintrar förut. Och i år var det en ovanligt lång och kall vinter, nästan en normal vinter. Det blev också två fina dagar med sol och 10 grader vid påsk, så att man hann göra vårkollen med handen på täckskivorna för att konstatera om det fanns värme samt rensning av bottarna. Sedan var vintern tillbaka med kyla och snö. Dock utlovar vädertjänsten vårvärme nästa vecka med 13 grader. Och det handlar om plusgrader.

Utan samarbete skulle det inte gå

Jag måste erkänna att avelsförberedelserna är ännu inte helt klara. Minst ytterligare 20 samhällen måste mätas innan jag kan utse vilka som ska vara drönargivare och vilka som ska användas för drottningodlingen. Jag har fått löfte av Bkht, min syriske drottningodlare och vän, med att ta fram minst 500 drottningar. Även från det tiotal medhjälpare på Lurö räknar jag med minst lika många. Minst 6 drönarsamhällen ska ut till ön i slutet av maj och de första drottningarna kanske redan på nationaldagen eller senast 13 juni och då kunna vara äggläggande till midsommar. Därefter är det full gas.

En guidning på Lurö för Grästorps BF är utlovad till 7 juli och ytterligare en kan det bli i augusti. Ni är välkomna att hänga på i mån av plats.

Kärlek och ansvar för det nordiska biet har alltid funnits

Den 25 maj är jag inbjuden Södra Inlands BF i Kungälv för att mottaga en donation från 1976, som då handlade om 1000 kr och nu växt till 5000 kr, till någon som arbetar för att gynna det nordiska biet. Gåvan gavs till förening i samband med en biodlares 70-årsdag. Nu överlämnas den till vår förening. Vi är glada och tacksamma!

Tillsammans ska vi ännu en sommar kämpa för att sprida det nordiska biet och göra det känt bland de många som ännu ingenting vet om detta fantastiska bi!

Ingvar Arvidsson

Följ föreningen Nordbi på
www.nordbi.se och på Facebook

Värmland

Skall bli spännande att se hur samhällena har klarat denna märkliga vinter. Har hört att några har haft stora förluster av bisamhällen. Det kan bli svårt för samhället att överleva om det börjat dra upp för mycket yngel tidigt under året och det sedan kommer en lång kallperiod.

Här i Värmland har vi två biodlare med ett större antal bisamhällen.

Ivar Myrli som driver Grinnemo hallon och honung. Har idag 75 nordbisamhällen och planerar att öka till 100. Han har nu fått hjälp av Kevin som kommer att ta över biodlingen. Han kommer att lära sig drottningodling i år och prova en parningsplats i Grinnemo. Det bör nu var helt dominerande med Nordbi inom 10 kilometer, så platsen bör fungera bra för bruksparning. Kontroll av parningsresultetet i höst.

Patrik Sellman som har utbildning för TBH kupan och är en stor ambassadör för nordiska bin. Invintrade 25 samhällen. Säljer avläggare.

Det kommer varje år till nya nordbiodlare spridda över landskapet.

Om jag återhämtar mig från min sjukdom skall ja fortsätta med drottningodling för att i första hand tillgodose den lokala efterfrågan men det kan även finnas till köpare längre bort. Vi får se hur sent vårvärmen kommer och hur samhällena utvecklas. Hoppas att det kommer bra värme under maj så att utvecklingen tar fart.

Jean Berg

Rapport från Jämtland/Härjedalen 20240428

Snabbfakta om Jämtland/Härjedalens län; 49 341kvm2 stort, Sveriges tredje största län, 12 % av Sveriges yta, 132 572 invånare (2023.12.31).

I Jämtland/Härjedalen är vi cirka 200 aktiva biodlare. Efter en ovanligt lång vinter, med mycket snö och kyla, så kan vi nu ut och se hur bina klarat vintern. Vi själva har besökt 45 av 90 samhällen nu under våren, hittills har vi 100 % överlevnad. Samhällena har ojämnt med foder så vi kompletterar med foderramar. Lite tidigt att ge en exakt rapport om läget i hela länet då snön fortsatt ligger djupt på sina håll. Vi har fått rapport om att flera biodlare har råkat ut för angrepp för hackspett, med döda samhällen som följd.

Varroaläget är än så länge oförändrat, nästa hela länet är varroafritt. Detta bekräftas av regelbundna kontroller som länets biodlare genomför med bland annat en oxamat, som föreningen fått i gåva av Karl Drakenberg, samt genom nedfallsprov vid vårstädning.

Vi har för avsikt att återigen mäta vingar i våra egna samhällen, och i samarbete med Storsjöbygdens biodlarförening genomföra vingmätarkvällar. Vi ser ett ökat intresse för att kunna se renrasigheten hos sina bin.

Tussilagon har börjat titta fram och sälgen har börjat blomma, vi hoppas på en fin sommar!

Med vänliga hälsningar,

Carl-Ove Bertilsson och Bogna Adolfsson

NordbiDalarna: Stärker Biodlingens Framtid vid Hoberget

I hjärtat av Dan Anderssons landskap, där det vilda och orörda Dalarna visar sig från sin bästa sida, fortsätter NordbiDalarna sitt engagerade arbete med att bevara och främja biodlingen. Med ett oavbrutet fokus på det nordiska biet, *Apis mellifera mellifera*, tar vi stadiga steg mot en hållbar och blomstrande biodlingskultur i regionen.

Under det gångna året har vi genomfört strategiska drottningbyten med genetiskt värdefulla drottningar från Stenselsområdet, vilket är en viktig del av vår ambition att stärka och diversifiera bi-populationen i Hoberget. Yngve har utökat våra samhällen i en omslutande ring kring Hoberget, en taktisk manöver för att skapa en naturlig barriär som skyddar områdets renhet och biodlingsvärde. Jonas, å sin sida, har fördjupat sig i drottningodling och etablering av drönarsamhällen vid renparningsområdet, samt planerar att indexera parningarna från 2023 för att ytterligare verifiera arbetsframgång.

Ett spännande tillskott till vår verksamhet är tillgången till ett hus vid det natursköna Tattarfallet, som öppnar nya möjligheter för oss att anordna Nordbimöten och samla biodlare för erfarenhetsutbyte, kunskapsspridning och gemenskap. Denna plats kommer att bli en central punkt för våra framtida sammankomster och en plattform för att stärka nätverket inom den nordiska biodlingsgemenskapen.

I linje med vår strävan efter att optimera renparningen har vi utforskat användningen av röveriskärmar, en metod som kan förhindra att drönare från andra områden inkräktar på våra renparningszoner. Även om vi stött på utmaningar, bland annat mindre optimala väderförhållanden, är vår beslutsamhet och anpassningsförmåga starkare än någonsin.

Framåt planerar vi att fortsätta med drottningbyten och ytterligare stärka vår biodlingsinfrastruktur i och runt Hoberget. Även om vi inte har några nya bilder eller mediamaterial att dela just nu, är vår berättelse fylld av engagemang, hängivenhet och en passion för biodling som genomsyrar allt vi gör.

Tack till alla medlemmar och stödjare som bidrar till NordbiDalarnas framgångar. Tillsammans formar vi framtiden för biodling i Dalarna och bevarar det värdefulla nordiska biet för kommande generationer.

Jonas Hagberg och Yngve Thorné

Ny stamboksförare för nordiska bin

Från och med i år kommer stamboken för nordiska bin flyttas över till Nordens Ark. Ingvar Arvidsson har hedersamt skött stamboken i många år på uppdrag av styrelsen men lämnar nu över detta ansvar till Nordens Ark, enligt styrelsen beslut. Detta för att arbetet inte ska vara beroende av en person utan ska kunna drivas kontinuerligt framöver.

Nordens Ark har lång erfarenhet av att hålla stamböcker och håller idag flera stycken, bland annat för snöleopard, ormhalsköldpadda och lemurlövgroda. Dessa stamböcker skiljer sig dock en hel del från en stambok för bin, då denna enbart innehåller drottningar. Men syftet med att hålla en stambok är ändå det samma, d.v.s. att bevara en så bred genetisk variation som möjligt.

Framöver är det alltså meningen att alla drottningodlare ska rapportera till Nordens Ark genom att skicka sina registerkort dit. Registerkortet finns numera även i digital form och dessa kommer att förevisas på ett möte framöver. Mejla gärna till nordbi@nordensark.se vid eventuella frågor.

/Karin Amsten, Stiftelsen Nordens Ark & Sven Nordström, Föreningen NordBi

Nordens Ark planer för nordiska bin och parningsstationen på Väderö inför säsongen 2024

Sitter i skrivande stund på med vårstädningen av samhällena i detta nu. Kan konstatera att merpart lever och att många är starka, men att vintern ändå varit hård för bina. I varje fall i vår trakt. Många samhällen har utsotat en del i kuporna och mycket ramar är mögliga och osunda. Vi byter ut smutsiga sargar och ramar som är osunda och tillser att bina sitter rent och har mat (utan denna åtgärd kommer vi förlora samhällen speciellt om våren dröjer än). Små samhällen och sena avläggare har haft det extra svårt.

Sensommaren var besvärlig för vår del med otroliga mängder regn och lite inkommande drag. Det i sig har förmodligen orsakat att en del samhällen inte orkade bli starka nog.

Likaså har vi i mycket invintrat bina på honung även om bina på Väderön fick socker och likaså de sena avläggarna eftersom dessa inte han/orkade samla ihop sitt vinterfoder.

Vi får plocka av Väderö-bina honung inför flytt hem till fastlandet av praktiska skäl och för att spara biodlarnas ryggar(vi byter avelsmaterialet årligen). Det vi kan säga än så länge är att vi inte ser skillnad mellan honungsinvitrade bin och de som fått socker avseende överlevnad eller utsotande. Men mycket jobb är det i nuet och vi har hunnit igenom de flesta bigårdarna.

Utöver en hård vinter med tidig frost och snö och med tö och med extremkyla och allmänt ryckigt och utdraget så hade Nordens Ark en bigård uppe i ekoparken där vi haft problem med rovdjur som rivit upp nätbottnar på många samhällen och försökt ta sig in i andra (den bigården hade faktiskt höga förluster med ca

50% bortfall). En lärdom att ta i detta fall är att inte ha nätbottnar utan tillse att de samhällen som står i denna bigård får mer robusta bottnar. Dock, motgångar är inte alltid av ondo. De samhällen som klarat en dålig säsong, en hård och ryckig vinter samt att invintras på honung och som ändå mår gott och har en bra utveckling är värdefulla guldkorn i våran värld.

Likaså anser vi att de samhällen som har lyckats hålla rent och fint och är starka är de mest värdefulla bina på sikt (viss selektering kan vara av godo). Så vi ser med tillförsikt fram emot att våren anländer på riktigt för bina (med fint vårdrag och tillväxt). Extra glada är vi över att många av de Fleekefjord avkommor från den ramar med ägg/larver vi hämtar från Inger i Bua/Vitsand klarat vintern och ser ut att må väl och vara i utveckling.

Vad det gäller avel och försäljning av samhällen och drottningar så har förfrågan på samhällen varit stor. Därtill har vi pågående forsknings projekt avseende stockkupor och svärmning av nordiska bin på Nordens Ark som kräver samhällen. Tror därmed att vi inte att vi kommer klara ta emot fler förfrågningar av samhällen i år. Avseende förfrågan på Väderöparade drottningar så har vi ännu inte nått gräns för vad som är möjligt. I år kommer att prioritera Nordbi drottningodlare och renparningsområdets behov av nya drottningar inkluderat vår egen närmiljö i första hand, men ni som vill beställa nordiska drottningar är välkomna att lämna in förfrågan till oss. När väl våren kommit och samhällena tillvuxit så kommer fokus ligga på vinindexand av bisamhällen inför val av årets avelsmaterial till Väderöarna som drönargivare och avseende vilka samhällen vi skall odla ifrån. Vi hoppas vara igång och ha öppnat Väderöarna i slutet på maj, men det är beroende på väder och utveckling om det blir något innan eller något senare. Bild från oss denna gång blir från Väderöarna från tidigare säsong och med den drömmer vi oss om en fin odlingssäsong med mycket bin och fina möten med andra nordbi odlare. Väl mött.

Vi önskar er alla en god säsong och snar vår

Ann-Charlotte Berntsson/ biskötare Nordens Ark

Email: anncharlotte.berntsson@nordensark.se Tel nr: 0702618174

Nordiska bin i Slottsskogen i Göteborg och ny biskötare till Botaniskas nordiska bin

Efter inbjudan om att prata om nordiska bin för Göteborgs Biodlarförening i Slottsskogen i Göteborg så blev det beslutat att Slottsskogen beställde nordiska drottningar för att hålla nordiska bin i Slottsskogsparken och försöka pröva att övergå till nordiska bin föreningen. Dessutom har Botaniska sedan ett antal år också nordiska bin i sina kupor på Botaniska och fått en ny biskötare vid namn Ulf Andersson. Vi från Nordens Ark hoppas kunna stötta och leverera fina drottningar och ser med tacksamhet på att Föreningen Nordbi får hjälp och stöd om det viktiga jobbet att informera om våra inhemska bin.

Ann-Charlotte Berntsson/Nordens Ark biskötare

Biskötsel i Övre Norrland.

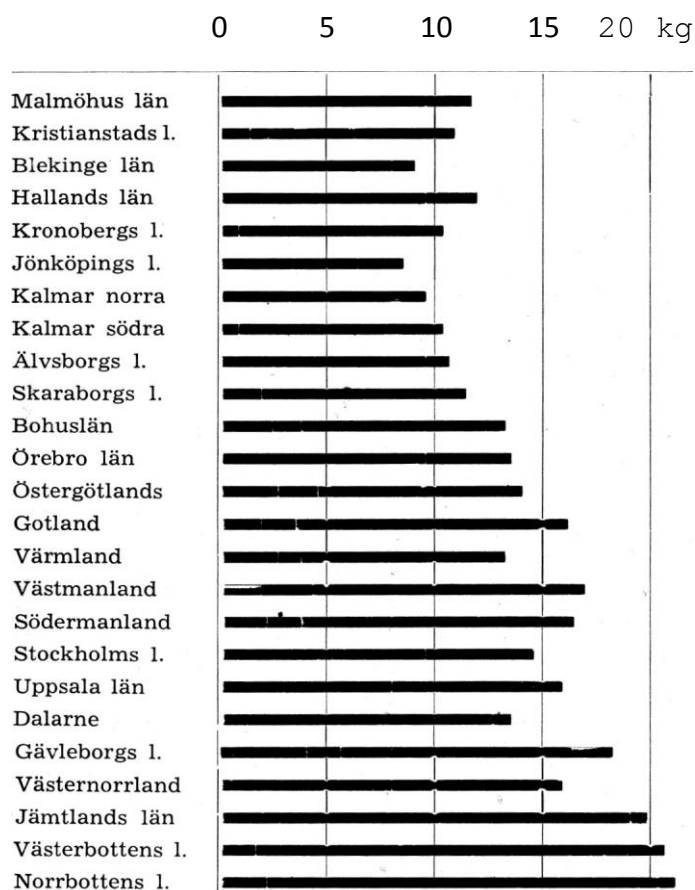
Så heter en liten skrift som jag hittade i mina gamla samlingar med bilitteratur. Den är skriven av Yngve Cederholm, utgiven av Norrbottens Läns Biodlareförbund i samarbete med SBR och tryckt av Beckmans tryckeri i Boden 1946. Författaren framhöll norrländsk biodlings stora möjligheter i en tid då biodlingen ännu var i sin linda i denna del av landet. På 16 sidor avhandlas biskötselns historia, klimatets inverkan, binas betydelse för vild och odlad flora, samt hur man blir biodlare med kontaktuppgifter relevanta för de nordligaste länen.

Ett Klondyke för biodlare.

I Norra Sverige kunde man få höga honungsskördar med den tidens mått mätt. Diagrammet nedan visar medelskördar i landet under perioden 1931-1940.

Årlig honungsskörd per bisamhälle. Skörden stiger tämligen oavbrutet ju längre norrut man kommer. Det är faktiskt så att det lönar sig bättre att ha bin i övre Norrland än i andra delar av landet.

Källa: Cederholm, Y, *Biodling i övre Norrland*, 1946.

Siffrorna är kanske inte imponerande men man konstaterar att norrlandslänen ligger i topp. Bara Norr- och Västerbotten kunde ståta med skördar över 20 kg per samhälle under den här perioden. Jämtland kom inte långt efter. Statistiken är intressant även om den i periodens början bygger på väldigt få samhällen för Norrbottens del. Att det ser ut på ett annat sätt idag kan nog tillskrivas såväl biodlingens utveckling som förändrad markanvändning i olika delar av landet.

Biodlingen tog fart.

År 1941 fanns det en biodlare med ett samhälle i Norrbotten. Året därefter var man sju stycken och samma år bildades länets Biodlarförbund. Redan 1945 var antalet biodlare 61 och antalet samhällen 142 i Norrbotten. En liknande utveckling kunde man se i Västerbottens och Västernorrlands län. I Västerbotten nämns inlandslokaler som Vilhelmina och Åsele socknar där man lyckats bra trots ett bistert klimat. Hushållningssällskapen gav bidrag vid köp av bisamhällen vilket säkert bidrog till den positiva utvecklingen.

Vad hade man då för bin? Den frågan berörs inte av författaren men om man studerar Bitidningens annonssidor från trettio- och fyrtioalet så förstår man att rasblandningen var stor redan då.

Även om majoriteten bisamhällen och drottningar marknadsfördes som mörka eller nordiska, så såldes mycket under beteckningen blandrasbin. Gula bin förekom också i ganska stor utsträckning och man ser enstaka annonser för krainer och kaukasiska bin. Man förstår att mycket av den snabba utvecklingen i Norrbotten byggde på importerade samhällen söderifrån och att mycket handlade om blandrasbin. Detsamma gäller nog de andra norrlandslänen när biodlingen kom igång. Dock fanns inflytelserika biodlare som propagerade för det nordiska biet framförallt i Jämtland och i Västerbotten. Att deras budskap levde kvar märktes när vi under Nordbiprojektets första år inventerade nordiska bin och fann intressanta stammar i just dessa län.

Per Ruth

per.ruth@sofiehjem.ac

Nordiska bin i Vitådalen och Norrbotten

Den gångna vintern har varit riktigt kall. Långa köldperioder med temperaturer ner mot -40°C har avlöst varandra och trots att det i skrivande stund är april månad (7/4) har vi fortfarande kalla nätter som mäter ner mot -25°C. Som biodlare är det lätt att oroa sig för hur bina har klarat vintern. Våra verkar ha klarat sig lika bra som andra år och jag har ännu inte upptäckt någon vinterförlust. Å andra sidan har jag inte ännu kunnat ta mig ut till alla bigårdar eftersom det fortfarande är upp mot en meter snö och jag har en nyopererad fot som omöjliggör skidåkning.

Många biodlarkollegor från olika ställen i Norrbotten har hört av sig. Några (dock inte alla), rapporterar om stora vinterförluster och om att det är ont om mat i kuporna. En som inte har några vinterförluster är Mats Furthenbach i Ravioberg som är beläget mitt i skogslandet mellan Älvsbyn och Arvidsjaur. Vi hade igår ett givande telefonsamtal som mest handlade om drottningodling, men också om hur vi upplever våra nordiska bin. Mats har i nuläget drygt 10 samhällen eftersom han inte vill ha så mycket honung (!) Under de senaste 16 åren har Mats endast haft en (1) vinterförlust. Han ger dem 12 kg socker på hösten och lämnar då också ha kvar lite honung. Det händer inte att de är utan mat på våren. Varken bina i Vitådalen eller i Ravioberg har ännu haft sin rensningsflygning och det är vi tacksamma för. Vi ser det som en fördel att de sitter länge i vinterklot. Än är det minst en månad kvar av vintern, eller *vårvintern* som vi brukar kalla denna årstid.

Utmärkande för biodling i Norrbotten är bland annat att säsongen är mycket kort och intensiv. De tidigaste salixarterna börjar blomma i början till mitten av maj, 10 veckor senare, i slutet av juli eller början av augusti är det dags att slutsatta. Det är alltså under några få intensiva, ljusa, men inte alltid varma sommarveckor som bina ska prestera på topp. Nordiska bin är väl anpassade för att klara detta. Min erfarenhet är att de samhällen som ger de bästa skördarna är de samhällen som är ”lagom” starka på våren. Både biodlare och bisamhällen måste vara i fas med naturen och årstiderna. Detta är en anledning till att vi aldrig stöd- eller drivfodrar vi våra bin.

Vi (både Mats och jag) upplever att de bästa drottningarna är de som vi odlat själva i våra egna bigårdar. Eftersom vi ännu inte hittat varroa på våra bin, är det länge sedan vi tog in drottningar utifrån. De drottningar som går i kuporna är alltså egenodlade i många generationer. Jag håller det för troligt att vi på detta sätt utvecklat en bra lokal anpassning hos bina. En sådan handlar förmodligen om både en genetisk anpassning till miljö och klimat hos bina själva men även hos de många nyttiga mikroorganismer som lever tillsammans med bina. Min personliga teori om varför vissa områden av Norrbotten under senare år har haft stora vinterförluster handlar förutom om varroan, att de hamnat i en ond cirkel där det årligen köps in mängder med bin som helt saknar lokal anpassning. Det är mycket positivt att det nu dras i gång stora forskningsprojekt som fokuserar på binas lokalanpassning.

Med en gipsad fot har jag fått tid att göra vingindexanalyser av de många påsar med bivingar som ligger i frysen. Jag har kompletterat dessa med nya prover tagna tidigare i vinter från det nedfall av döda bin som ligger på botten av bikuporna. Eftersom proverna inte uteslutande är tagna på gråbin, ger det inte ett säkert värde för respektive samhälle eftersom det kan finnas felflygningar. Det ger dock ett bra värde på populationen och på själva bigården. Av de ca 300 vingar från de tre bigårdar som jag hitintills hunnit mäta, visar samtliga på 100% renrasighet, därmed kan jag också dra slutsatsen att samtliga enskilda bisamhällen måste vara renrasiga. Detta är förstas ett fantastiskt bra resultat och det

känns som ett guldläge inför kommande sommars drottningodling. Resultatet visar också att vår strategi för att få Vitådalen renrasigt nordisk, har fungerat väl. Intressant är också att under den senaste 10-årsperioden, då vi gjort återkommande mätningar, har andelen bin med rätt vingindex ständigt ökat. Det kanske är att dra för stora slutsatser men det skulle kunna tyda på att de nordiska bina vinner i längden, eftersom det är de generna som verkar föras vidare.

Intresset för nordiska bin är stort i Norrbotten. I Piteåområdet är intresset stort och det håller på att skapas flera parningsplatser. I Kalix, Haparanda och Tornedalen är nog redan de nordiska bina den dominerande rasen. I den mån jag säljer drottningar och avläggare (väntelistan är lång), prioriterar jag områden som ännu ej fått varroa, samt områden där jag tänker att de nordiska bina är den i längden enda möjliga rasen. Sådana områden kan exempelvis vara Jokkmokk, Gällivare, Norra Tornedalen eller andra trevliga ställen ☺

Gunnar Jonsson

Födopreferenser hos bin

Vid forskning på honungsbin anges i regel inte vilken underart av *Apis mellifera* man använt. Detta kan säkert i vissa fall innebära att forskningen kan ifrågasättas. Bin som i tusentals år levt i ett visst klimat och en viss typ av habitat har anpassats till detta.

Elvira Ljungberg har jämfört två slag av honungsbi ifråga om hur de väljer sin föda och därmed också vilka växter de pollinerar nämligen det nordiska biet och buckfastbiet. Forskningen har gjorts vid Göteborgs Universitet. Resultatet anser jag vara av stort intresse.

Rapporten är på 16 sidor. Här presenterar jag endast sammanfattningen.

Tack, Ann-Charlotte, för tipset!

Ingvar Arvidsson

Sammanfattning

Det ursprungliga honungsbiet i Sverige, nordiskt honungsbi (*Apis mellifera mellifera*), dog under 1800-talet ut i vilt tillstånd. Underarten fanns dock kvar hos biodlare i stor utsträckning men från början av 1900-talet började biet långsamt ersättas av andra bisorter för att mot århundradets slut nästan vara helt utdött i landet. Idag är hybriden Buckfast det vanligast förekommande tambiet.

Vi saknar kunskap om nordiskt honungsbi och Buckfast har olika födopreferenser och därav olika relation till den lokala floran. Syftet med studien var därför att undersöka om de två bisorterna besöker olika växter, samt att undersöka variationen i polleninsamlingen under olika delar av säsongen. Pollenprover från kupor i Botaniska trädgården i Göteborg samlades in från respektive bisort. Pollenet bestämdes till familj, släkte eller art genom mikroskopering i ljusmikroskop med 400x förstoring. Frekvenserna av besök hos olika växtslag samt frekvenserna besök hos inhemsk respektive importerad flora analyserades med Pearson's chi-square test. För att jämföra variationen av pollenslag under säsongen användes Shannons diversitetsindex. Totalt bestämdes 41 växttaxa som tillhörde 22 olika familjer. Mest pollen hörde till familjerna Rosaceae, Ericaceae, Brassicaceae och Salicaceae. Det fanns en signifikant association mellan bisort och fördelning av pollenslag, liksom mellan bisort och inhemsk respektive importerad flora. Inhemsk flora dominerade för båda bisorterna men utgjorde en betydligt större andel i det pollen som det nordiska biet samlade in och pollen från införd flora var fem gånger så vanligt hos Buckfast.

Resultaten tyder på att det finns en skillnad i binas födopreferenser vilket skulle kunna ha en ekologisk betydelse för den lokala floran. Diversitetindexet var lägre för Buckfast i början av säsongen men under sensommaren var de två bisorternas värden lika.

Nyckelord: *Apis mellifera*, Buckfast, födopreferens, pollinering, pollenanalys, inhemsk flora.

Våra utmaningar

När vi startade Projekt NordBi för 34 år sedan trodde jag att det handlade om ett par tre år, sedan skulle allt vara klart. Vi är ännu idag långt ifrån klara, men är inne i en viktig fas med stora utmaningar men också med stora möjligheter. Det är klart att vårt utmärkta nordiska bi fortfarande är misskänt och där har vi en utmaning vi måste satsa på ännu kraftfullare. Det finns idag många som har bin som är undermåliga och där ett byte till nordiska skulle vara ett lyft. (Se Gunnar Jonssons artikel).

Vi har nu haft en vinter med stora förluster. Vi har ännu inte någon klar överblick av situationen, men det är nog ganska klart, att det nordiska biet har klarat sig bättre än övriga raser.

Som det ser ut nu, så håller det på att bildas flera nya nordbiområden. Där är vi en självklar stödjande kraft. Men det återstår många och stora områden där vårt nordiska bi skulle kunna konkurrera framgångsrikt. Låt mig nämna tre områden som jag ser som en utmaning för oss och också som ett ansvar för oss.

Det handlar om Jämtland, Piteåområdet och Luleåområdet.

1. Jämtland är i stor utsträckning grunden för våra framgångar. Där fann vi mer genuint material än någon annan stans. Grunden lade Börje Enerup och på den byggde Karl Drakenberg vidare. Denna genetiska skatt har vi sedan

byggt vidare på och stärkt upp med material från andra landskap.

Men i detta gyllene nordbiland finns det ännu usla korsningsbin som bromsar utvecklingen till att få Jämtland att bli ett helt rent och genuint nordbilandskap. Det handlar då främst om Storsjöbygden kanske också Ragunda (Jag sitter på avstånd och har naturligtvis begränsade kunskaper. Ändå har ja fräckheten att ha synpunkter). Patrik Berg säger, att det har blivit bättre och det gläder oss. Men med ganska enkla åtgärder skulle utvecklingen kunna påskyndas väsentligt.

Vad jag har föreslagit är att en grupp utses, som väl känner biodlarna i området och tillsammans med dessa skaffar sig en överblick av området och lokaliserar de aggressiva hybridbina. (Att mäta vingar behöver också göras, men kan anstå något år)

När man vet detta är nästa åtgärd att stänga in drönarna från dessa samhällen med ett spärrgaller som kan monteras i flustret. Det kan då också lätt öppnas under en kväll då och då för att drönarna ska få lufta sig.

Detta är under en begränsad tid då ungdrottningarna har sin parningstid.

Vad man sedan gör – eller samtidigt – är att i de goda renrasiga samhällena odla drottningar, som ska ersätta de usla. Dessa kan paras på ett säkert ställe som t ex hos Karl i Sikås.

Detta görs inte på ett år, men ju snarare man kan komma igång desto bättre.

Om detta är ett bra förslag får naturligtvis jämtarna själva avgöra. Men är det ett vettigt förslag, så hoppas jag att någon tar ansvar för att genomföra det.

2. Piteå

I Pitemrådet finns det många engagerade nordbi odlare. De har saker på gång och jag tror de kan åstadkomma något riktigt bra. Men de har ett problem. När de vill utveckla och öka sin biodling är det svårt att hitta samhällen inom rimliga avstånd. Då har några köpt samhällen söderifrån med det sorgliga resultatet att de flesta dött på vintern. Detta är inte något nytt. Vår vän Birger Johansson i Boden gjorde flera (kanske många) resor söderut för att hjälpa biodlarna i Norrbotten med samma sorgliga resultat, att de flesta samhällena dog och de som överlevde gjorde sin insats nästa år genom att producera bedrövliga hybridbin.

Vad jag tror vi kan göra är, att skapa avläggare med nordiska drottningar här nere i söder och transportera dessa till Norrbotten. De måste vara tillräckligt starka och förse dessa med goda nordiska drottningar.

Vad säger biodlarna kring Piteå? Tror ni detta skulle kunna fungera? I så fall ska vi kunna göra vår del i ett sådant samarbete. Skulle detta fungera skulle Piteområdet kunna bli lika

lyckosamt som Gunnar Jonssons område kring Råneå.

3. Luleå

Den tredje utmaningen som jag skulle vilja se är i Luleområdet. Där har man sedan länge satsat på carnica-biet. Jag förstår varför. När det inte fanns några nordiska drottningar att få tag på föll valet på carnica. Ganska naturligt.

Men nu har vi ett alldeles utmärkt nordiskt bi som jag vågar påstå är överlägset carnica.

När vi var i nybörjarfasen skrev

Torgny Berglund en artikel med en tabell där han jämförde olika egenskaper hos carnica och mellifera. Vid den jämförelsen låg carnica några poäng före. Om vi idag gör en sådan jämförelse är det ingen tvekan om att det är mellifera som ligger före.

Jag önskar att vår representant i Luleå, Erik Heedman, vill ta sig an uppgiften att byta ut de sämre carnica mot de bättre mellifera. Jag tror säkert att ett samarbete med Gunnar Jonsson i Råneå är möjligt. Kör igång, Erik!

4. Det finns fler utmaningar för Föreningen NordBi att ta sig an, men dem kan vi skriva om i nästa nummer.

Ingvar Arvidsson

Nordiska bin i Finland år 2024

Vi har börjat med att åtta biodlare ska analysera drottningar till sommaren och till hösten ska vi börja med att lägga in våra drottningodlingar i vår stambok. Ingvar lärde mig under en dag i Bengtsfors hur man kan göra en stambok på papper. Kanske kan vi i framtiden gå över till en digital stambok. Det är styrelsens åsikt. Sommaren 2024 ska vi försöka få fler biodlare att analysera drottningar.

Naturresursinstitutet vill att bina ska ingå i den kryobank som byggs upp i Finland tillsammans med andra husdjur. En drottningodlare måste då sluta med sin biodling. Sista ryktet är att Naturresursinstitutet ska köpa de nordiska bina och odla på dem och samtidigt ta drönarsperma och frysa ner. Tyvärr kan det betyda att vi förlorar en drottninguppfödare i Finland. Bara öarna Pakinainen och Bodö har tillgång till för parning på sommaren.

Vi har ett första möte med Jordbruksministeriet tillsammans med alla inom finsk biodling. Tre har EU-pengar (Ålands biodlare, Mörka biodlare och Finska biodlares union). Vi ska prata med myndigheterna om problem som vi har och hur man kan skapa bättre förutsättningar inom biodlingen. Naturligtvis är pengar ett problem, men vi hoppas att vårt nordiska bi kan få EU-pengar till hösten 2025-2026 när pengar ska vara tillgängliga.

SICCAMM förändrades under mars och vi beslutade då i styrelsen att det finska nordiska biet inte kan ingå i SICCAMM, eftersom medlemsavgiften var över 20% av de medlemsavgifter som vi får in. Dessa är så begränsade att vi har behov av dem själva i Finland. Intresset ökar för det nordiska biet och två nya medlemmar har tillkommit under våren.

Vi planerar att också ta in medlemmar nästa år som inte har nordiska bin men som betalar en egen medlemsavgift och som får nyhetsbrev om det nordiska biet. Naturligtvis blir det lite mera arbete för oss men vi får ut information om det nordiska biet till fler.

Vår sekreterare Stan Jas har hittat nytt arbete i Europa, men han är fortfarande med i styrelsen. Hoppas han tycker om det nya arbetet men samtidigt kan stanna och fortsätta med vårt nordiska bi, han har gjort så mycket arbete för det nordiska biet.

Våren är lite sen. Den 23.4 kom det 20 cm snö i Helsingfors-området. Se bild!

Hälsningar

Markku Moyhonen

